

УКРАИНСЬКИЙ
селянин

ОВАН УКРАЇНСЬКИЙ
СІЛІКУ СЕЛІН

61

Сізенів

1946

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

Наш журнал "Український Селянин" ставить своїм завданням: підвищити фаховий, загально - освітній і національно - громадський рівень українського селянина, котрий в наслідок війни змушенний був залишити рідні землі і варто перебувати на еміграції.

Журнал буде систематично подавати статті з агрономії, зоотехнії, ветеринарії, економіки та організації сільського господарства, - розраховані на підвищення якості с/г і приміщення їх у трущому селянському господарстві.

Крім фахових питань, в журналі будемо містити статті з історії України та літератури, щоб всеобічно забезпечити культурно - освітній і патріотичний розвиток українського селянства, підкріпивши його свідомість до рівня селянина - державника.

До співпраці в журналі запрошуємо: селянство, фахівців сільського господарства і наукових робітників, котрі бажають піти на зустріч із своєю допомогою українському селянству.

РЕДАЦІЯ

ВЕЛИКІ ДАТИ

В січні місяці згадуємо такі найвизначніші історичні події:

2.І 1649 року тріумфальний в'їзд гетьмана Богдана Хмельницького до Київа після славних перемог над Поляками.

xxx

22.І. 1918 року проголошено в Київі ІУ Універсал Української Центральної Ради про самостійність і сувереність України.

xxx

29.І.1918 року героїчний бій під Крутами.

xxx

Знамені історичні події ці уярмлений український народ свято хоронить в своїй пам'яті. В героїчних чинах минулого шукає він дороговказу в кращу свою будучину. А наука історичного минулого очевидна.

Наша сила, наша слава в нас самих; в нашій єдності, одністайності. Коли народ в боротьбі за свої права виступає узгіднено із всіма своїми силами, то боротьба увінчується славою Його перемог. 1648 року Богдан Хмельницький, очоливши народний рух проти гніту польського загарбника, закликав: "Мученики кричать до Вас з гробів своїх, вимагаючи помсти за іх крові і кличуть вас на оборону самих вас і всієї Батьківщини."

Як виразник волелюбих, державно незалежних прагнень народу він підняв усіх, повів на боротьбу проти Польщі ввесь народ України. "Ми підняли зброю не для користі якоїсь або порожнього марнославства, а єдино на оборону Батьківщини нашої, життя нашого і дітей наших."

В цій заявлі Б. Хмельницький втілив думки й звоління всього народу. Під бойові стяги Богдана Хмельницького стала вся Україна. Польща блискавично була криваво розгромлена в боях на Довтих Водах, під Корсунем та Пілявцями. Богдан Хмельницький побідно звільнив Галичину, що вже триста років була під Польщею і вступив у Холмщину. Тут під Замостям король попрохав мир, визнавши Україну незалежною козацькою державою. Після цих близькучих перемог Богдан Хмельницький повернувся до Києва. Гетьману і його війську народ влаштував тріумфальну зустріч. Церковними дзвонами, молебнями і палкими поздоровленнями кияни на чолі з духовенством віддали високу шану і любов гетьману - вождю, видатному політику і полководцю та його козацькому воїнству. Це був тріумф сили народної єдності.

Не стало в народі єдності, не стало й вільної козацької держави, Україну загарбда Москва. В нерівній боротьбі гинули роз'єднані сили українського народу. Гніт московського загарбника душив Україну не одне століття, доки не вирости і не зібрались сили України на боротьбу за свою.

державну незалежність. В революційній боротьбі 1917 року проти московської тюрми народів, Україна вела перед серед всіх народів, поневолених Москвою і створила свій народоправний орган найвищої влади - Українську Центральну Раду.

Після перебігу відповідних передумов Центральна Рада 22. I 1918 року ІУ-тим Універсалом на всесь сіт проголосила: "Від нині Українська Народна Республіка стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу."

За яких економічни - політичних обставин виданий ІУ-тим Універсал, гласить сам текст:

"В трудну годину народилась воля України. Чотири роки жорстокої війни обесили наш край і народ... Наступав голод. По краю розмножилися батаги грабіжників і убійників, особливо, коли з фронту рушило російське військо, творячи криваву різню, безлад і руїну на нашій землі... А тим часом петроградське правительство народних комісарів виповіло війну Україні, щоб навернути вільну Українську Республіку під свою владу, і посилає на наші землі свої війська - Червону Гвардію большевиків, які граблять хліб у наших селян і без ніякої заплати вивозять його в Росію, не заставляючи навіть зерна, приготовленого на засів, убивають невинних людей і сіють усюди анархію, убивство і злочин..."

Дальший розвиток історичних подій не закріпив здрублого. Ale факт документального волевиявлення українського народу про створення своєї самостійної, від нікого незалежної, вільної, сувереної держави був в і залишається безперечним.

Питання самовизначення "вплоть до отделения" і соборність українських земель в єдиній незалежній Українській Державі - український народ актами від 22.I. 1918 року і 22.I.1919 року вирішив на завжди і ніколи від цього свого воління не зречеться. Відстояти державну незалежність перешкодила йому роз'єднаність сил, в якої скористались московсько - большевицькі загарбники - "самоопреділювачі".

З наказу російсько- большевицького уряду на Україну посунули московські червоногвардійські срди, щоб у крові втопити волю України, загарбати український хліб і вугіль, знову повернути Україну в колонію Москви, на цей раз не білої, а червоної.

Ворог наблизався до Києва - столиці молодої Української Держави. Український Уряд не підготований до такого віроломногого чину північного сусіда; спішно заходився готовувати оборону Києва. Щоб виграти час на зміцнення оборони, необхідно було затримати ворога на підступах до Києва хіч на кілька днів.

На зустріч ворогу, виконати це завдання спорядили наспіх зформований в Київі студентсько - юнацький полк добровільців. Під Крутами /150 км. від Києва/ 29.I.1918 року зударились в жорстокім бою хоробрі молодики з переважаючими силами противника. Бились завжто, самовіддано. Для кожного з них доля України була дорожча за власне життя. Вони свідомо віддали його, виконуючи обов'язок, покладений на них власною державою в обороні волі батьківщини.

Не відступили, стримували ворога доти, доки не полягли смертю хоробрих всі як один, понад п'ятсот юнаків.

За блага своєї батьківщини, свого народу і товариства так жертвоно умірвали тільки античні герої - тернопільці та давні

лицарі козацькі.

Пам'ять про лицарів Крут вічно жити ме в серцях українського народу. Вони кличуть всіх нас й наснажують нас своїм подвигом до боротьби за волю України.

Вольнолюбний, лицарський дух українського народу невмирний. Хто переможе, хто поневолить його коли до бою стануть не одні молодики, іа й старші брати й батьки - ввесь народ ? Ніхто.

Згадані величні історичні дати стверджують невмиручість прагнень українського народу до свого вільного, самостійного державного життя, вміщують в іру народу в Його перемогу.

Як скоро завершиться процес об'єднання сил українського народу, і тоді в переможних боях знову "оживе давня слава, слава України!"

---000---

В. БІХ

МАТИ

Сніги білі, збиті копитами
Тільки сивий котиться курай
Ой не спиться матері ночами:
Сина їде згорювана украї.

Гляне сива у мале віконце
Вчує топіт Чи ж то не дитя?
Чи не йде синочок мое сонце..."
Ta скоріше двері відчиня.

Вийда з хати і заломить руки;
Гляне - даль широка золата...
"Чи не бачили моєго Вісіна?"
Стрічних з жалем запита.

-Ні,- відказують прохожі;
З ним не бачились ніде
А мороз до того лютий;
Що і плакать не дає.

Іде мати знову в хату
Мералі слізози обтира;
Та й сідає виглядати
Сина рідного стара.

Вона бачить крізь замерзлу шибку
Битий шлях, застелений... Зима
А по той бік ледве видко
Хтось іде. Невже Іван?

Сніги білі, збиті копитами
Тільки сивий котиться курай
Ой не спиться матері ночами:
Сина їде згорювана украї !

НЕВІДКЛАДНІ ЗАВДАННЯ

Лихоліття цієї війни, кинуло сотні тисяч українців на еміграцію. Серед емігрантів є велика кількість селян. Це ті трудівники землі, що своїм хлібом годували Европу і яких безсороно грабували "визволителі".

"Визволителі" знищили справедливість, зруйнували наші житла, відібрали від нас волю та землю і врешті, позбавили нас права мати власну державу. Ми бездержавники; а це вовсів язус нас бути ще більш згуртованими і непідладати під чужий, ворожий вплив, щоб виконати взяті на себе обо в'язки політичних емігрантів.

Еміграція вимагає від нас організованого життя; деб'янтереси загально - національні стояли вище, ніж особисті. І не випадково, що минулого року була організована Українська Спілка Селян - емігрантів в Аргентині, щоб об'єднати українське селянство. Але такі ж спілки створилися не тільки в Швейцарії, на американській зоні, а й далеко за її межами.

Цьому організованому селянському рухові мусимо дати вірний напрям, направивши його в руслу загально - національного руху. Для цього місцеві спілки мусять подбати про організацію обласних управ, дотримуючись територіального принципу і на їх базі утворити третю ступінь - Центральну Управу Української Спілки Селян.

Всю свою працю мусимо координувати з іншими громадськими організаціями, спрямовуючи її до національної єдності. Управи спілок мусять у своїй щоденній праці спрямовувати всі зусилля на виховання членів спілки в громадсько - національному дусі скріпивши їх свідомість на рівні селянина - державника. Треба щоб кожен селянин - емігрант, добре собі усвідомив про необхідність створення власної демократичної Української Незалежної Соборної Держави, тому що тільки така держава дасть йому право на власне трудове господарство. Тобто таке господарство, де ~~не~~ має бригадира, щоб вигонив до праці; немає обшуку лінків хліба; політчиків і стінгазет. Трудове господарство це також і не гектар огороду даного в премію за працю в громадському дворі. Трудове господарство це те, що обробляється власними силами селянина і всі плоди його праці є власністю господаря.

Такі святі прагнення селянина були і будуть. Але ці прагнення зруйнували загарбники. Український селянин мусить завжди дбати про загально - державні інтереси, не замикаючись в своєму господарстві. Історія багато чому нас наставила. Треба покінчити з такою здачею як "моя хата з краю". З цього користалися тільки наші вороги.

Вороги нашої державності свідомо руйнують і руйнують суспільне наше життя, насаджуючи серед нашого селянства: пияцтво, розбрат, зрадництво, безвірництво, розклад нашого побуту.

Вороги докладають всіх сил для ліквідації селянства в цілу повертаючи в стан рабів новоявленої кріпаччини. Ворожі дії є і на еміграції. Ці дії намагаються зробити кордон між східними ізахідними українськими селянами, посіяти розбрат "українці польські" і "українці рускі".

Вороги української скриди, селянина із східних областей

вважають за людину "нищої раси"; бо ця людина була діякий час під ворожим впливом. Але ці люди забувають, що селянська душа є чиста і що ми є сини одної матері - України. Час перебування в таборі ми мусимо використати для підвищення фахового і громадсько-національного рівня селян.

Для цього потрібно організувати фахові школи для селян різного с/г курсі, а також ввести в практику читання фахових лекцій - бесід нашими фахівцями.

Крім фахових лекцій є велика потреба в організації лекцій з історії України, літератури та економіки, щоб вечірній час був повністю використаний для культурних потреб селянина. Такі змоги часу.

Розвиток українського селянства довгий час проходив під додягдом "опікунів" і тому не диво, що наш селянин - слабіший в технічно-господарському відношенні від селянина Європи Америки.

Але настане час, що селянин-емігрант, опанувавши складну сільсько-господарську техніку Європи, - зможе вільно примінити всі свої особисті знання у власному трудовому господарстві, в інтересах Української Держави.

—•••••

В МИ НУ ЛО Г О

Линуть у безвість вагони,
Колеса ритмично: так-так!
Мелькають заплакані гони;
Літають голодні ворони...

О, краю мій рідний, жебрак!
Мелькнуло село над горою,
Стойть понад річкою гай,
Там голод, злигавшись в журбою,
Здавши село над всією,
Замучили бідний мій край!
Стоять вітрачки, мов завмерли,
Завмерли і верби і став...

Нарсде коханий, які в тебе нерви?
Твій шлях - це колючі терни,
В терпінням вмираєш... Повстань!
І линуть у безвість вагони,
Несуть невимирящий мій біль;
Назустріч убогій гони,
Літають голодні ворони
Ні краплі протесту від тіль!

БЕРЕЗСВІЙ ХРЕСТ

/ спогад /

Зима 1917 року. Шаленів буревій, замітав вулиці й оселі. Село Бурін уточало у кучугурах снігу. Надійшли різдвяні свята. В лиці ожили співами колядників, а в хатах по святочному гомоніли гості. Дома було вже багато волків. Сини й батьки довго жданні поверталися з царського війська. Прибуваля щодня. До кого гість, там і радішь. Сходилася рідня й сусіди, щоб поздоровити прибулого волка, розпитатись, дізнатись про новини й погомоніти в гурті про нове циття без царського режиму.

З кожним днем село втрачало затишний спокій давнини. Вояцьке парубоство було п'яними піснями, розважалось привезеною з фронту зброю поліхачки бсуниною населення. Тільки старі вояки, як статечні господарі хвалили зброю під стріху про всякий випадок.

Село вагітніло революцією від многолюдних сходин і мітингів у школі не вчинялись двері. Свобода слова, свобода думки. Сходились послухати своїх же /брателів/ про майбутні закони й громадський лад новогоджиття, свободного, досі не раного без царя і ката. А над усеюх муляла думка: як буде з землею, як поділити її?

Тоді ж на свята прибула у відпустку група козаків українською новотвореного війська. На них красувались козацькі шапки з червоними підвісами й шаблями при боці. Козаки всіх զацікавали собою й своїми новинами про створення народоправного українськогоряду та формування україновського війська. Рони красочкою малювали нашу будущину у власній державі. Вагата в перше почули тоді, "хто ми й чиїх батьків діти", хоч більшість родин нашого села і була козацького стану.

Богданівець /полк Богдана Хмельницького/ Смоляр Мусій, завзятий, як справжній запорожець. Вид молоцький і волк хоробрій. В козацькому війську з "вольноп'ором" в відзнаками настновили хорунжим. Вродливий, веселий та моторний, він був давнім улюбленим селі Щирої вдачі козак.

Одинець у батька, мав молоду дінку і малі діти. Родинний затишок принацій вабив його як і інших. Але свідомість національного обов'язку перемогла, переборола спокусу. З царського фронту не подавсь до дому, а став у перші ряди лицарів України. Запальним словом закликав і других.

-Хлопці! Зараз на час сидіти вдома, говорив до односельчан вояків. - Цього по нашого полку Хмельницького! Чи то в Симоном Хорошко до Дорошенківського, або з Гаврилом Бресом до Полуботківського! Державу свою збудуєм, шаблями своїми її підкріємо! А урдл дасть з землею, такий лад, як народ того хоче. Але вояки не хотіли знову кидати домішки. - Воно б і треба, говорили, - та ліпше б нас мобілізували, а то на власну волю як - то не сила вирватись з села. Де хто повертає у жарт.

-Куди іхати? Чого! Дома тепла хата, пираги діжені, ковбаса та чарка. /Саме тоді горілчаний завод розбили і спірту припalo по двоє відер на двір/. Тут і жінка, а в кого то лівчила. А що там у війську? Знаємо, не забули.

Минули свята. Після водохреста Мусій Смоляр з козаками відіїхали до війська. Тільки шість молоцьків прилучилося до них. Мале поповнення. Та ще її втратили одного козака. Іван Міщук незмінно хав до полку, женитись наумав і залишився домувати.

Частували м'ясоці, а то праці ні в кого руки не з'їмались. Житвора Морала худобу, а старшим «арбата». Цієї гуляй, веселють; Навіть мітінги притихли. Надокучило, нагубувалося до хропоти. Мітінгу ж барічку витіснили сватання, варучання і будні весілля. За роки війни тівоща нарости; як грибів після дощу таї парусівства повернулось з війни не мало. Весілля пішли за весільними, надолжали прогане. День - у день з понеділка й до понеділка, як в павіану, спрощяли весілля в усіма обрядовими церемоніями й гучними банкетами. В чату весільного шалу село було піснями, музиками й танками, як на перенебром. І разом, нежданно-нечакано грянула світка про нову війну. На Київ наїзають озброєні полчища однічного ворога незалежності України. І коли пробунались в Бахмача під Крутами, то в селі на віддалі п'ятнадцяти кілометрів лен було чуті гарматні розриви й кулеметну та рушитчу тріскотню Крутянського ЗАК.

В селі запанував неспокій і розгубленість.

«Проти кого? Чого? їм треба? Аже в окніх шанцях сиділи й разом спробували «сподіти». Неваже знаю хочуть того, що буде на нашій, на своїй землі? Та засікаючи чутка, та генералів царських солдатів б'ється. Коли поб'ють їх, то й війни більш не буде ніколи.

А через два дні приїхали з Крут немобілізованиі вояки на-шого села: Данило Кора, Іван Грулуб та Артем Другань і від них село довідалось правду, сумну, захлішу. Білоказькою облетіло село: Яривоалі Мусіл Смоліра убитого в Крутах, пошматованого.

У дворі старого Смоліра вбивоя отримавши - гомінідний напад, Завиради у вікна, у запружені дюдом стіни й хату, звідки неслись одчайдущі крики і розпачливі воплі. А люди прибували і прибували з усіх кінців села, купчились на гулиці, подвір'ї і притискувались до хати. Воляк намагався побачити жертву війни нової, розпитати і почути сумну історію крутівської трагедії. До трьох самовидців бою підступали все нові й нові слухачі, а вони розповідали її розповідали. На буловій станції збільшо-тіді багато демобілізованих царських волк, що поверталось в ар-фонтів до дому і спінились там безуласними геройчними вмагань лицарів України. На їх очах молоді герої мужньо боронили Рідину землю від навали червоних загарбників, доки всі не полягли смертью хоробріх. /-А ми сиділи та мовчали і мовчали чухай чуби/ Тільки свідоміші очі України, натхненні духом нації, могли так ідеально боротись і вмірати за воду й незалежність українського народу. Правда розкрила очі, ХТО Й З КІМ боровся. Зрозумілі: тими лицарями хоробрими були наші діти й брати, як ось і наш Мусіл.

Після запеклого бою в переважаючими силами противника рештки ще живих оборонців, оточені ворогом, не вдалось, а діставши під укриття пристанційних споруд, боронивсь кожен до загибелі. Серед них був і Смолір Мусіл. Його впіанали солдати землякі, кому переслідуваний вражено ватажко поспішав під укриття руїн ведомому і нослав кілька влучних пострілів в під укриття і набоїв не стало. Тоді, як вовча тічка роздратовані, всі ватага, на очах переляканіх або інертних пасажирів - воляк, накинулась на його.

Мусіл, притулившись до стіни, підніс шаблюку проти найжечіших солдатів. Досили від зівада, викрещував в багнетів бліскавки й бандавав кризливих ударів. Зблісає колотнечка, двоє впало, а спіймалі кров'ю вороги з криками, погромами й брудною лайкою все

намагалась схопити Мусія живцем.

Боронився з останніх сил; аж доки не дістав удуру "приладом" по голові. Випала шаблюка і козак поточився на землю непритомнім. Переможці заходилися тоді навколо передки стягати з його взуття й одяг. Шарпали здобути один з перед одноголоса на всіх не вистачило. З переседдя пінялиши ісами накинувся на бездиханне наїз козацьке тіло. Шматували, кололи багнетами, рубали шаблями й топали ногами. І тільки наглушились в віллю залишили криваве місиво з відрубаною головою. Переможці підібрали своїх убитих й похоронили їх з воєнними почестями. А тіла лицарів козацьких залишились лежати на поталу хижої птиці. Тільки трьом "солдатікам" пощастило ви просити дозвіл забрати тіло землякам Мусія. Ранком другого дня найняли вони візника, зібрали в рядницу криваві останки Мусія, поклали на сани й повезли до дому.

Сім'я чекала на Мусія. Сподівались, повернеться скоро, як обіцяв, знову у гості. Дочекались... на безутішне горе. Що діялось в родиною: коли в окриваленій ряднині знессли Мусія до рідної хати? Того передати не сила. Оторопілі в несподіваного нещастя, кинулись з плачем і війками до покійника. Тремтічими руками розгорнув батько ряднину. Мить... і багатоголосі розплачливі волі, крик і війки потрясли хату. Дивилось було над міру людських сил, Хтось догадався і зразу закрив ряднину.

До якого рідно доброго обличчя? Жах комоному скував холодом серце. Перед охиленими жахом очима пливи чесроне криваві кудути. Крізь кривавий туман уязи виступало пошматоване людське тіло. Окривалені обрубки рук і ніг ложали на розпенюваному животі, вгруваючи в окривалене нутро. Криваво відсіченна голова в розторощним черепом лежала боком між кагалками рук і ніг. Сдине око кровоточило раною, а з розсіченої щелепи вищерялися зуби. Жахливого виду мерця не знайти.

Голосінням родини і всіх сусід не було винину. Дружина билась в роздачі, в нестягі рвалася на собі кови, батько й мати умлівали в незимової тузи, а діти, забившись з перепляку на піч, голоно скликували. В загальних риданнях жах і скорбта. Тільки пізно вечором розійшлися сторонні. Сусіди й на ніч залишились обходити безпорадну, убиту горем родину й наріжати покійника.

Ранком змайстрували труну й березовий корою хрест. Перенесли тіло в труну і притулили на сюсі місце голову та інші частини. Одіти покійника ніяк було. Сороочку й одяг військовий приспособили поверх тіла й покрили червоною китайкою.

Все село проважало Мусія в останню дорогу. Море сліз пролито. Поховали... На його могилі березовий хрест, що німо промовляє про мученицьку смерть покійника.

Минали роки, тяжкі, гвоздні, незільницькі. Зникали з кладовища хрести нестало й березового хреста. Але в селі дам'ять про лицаря Крут вімэрла. Часто згадували небішка. І єдин колишній юлк, проклинаючи тяжку недолю, шкодував: "Чому, тоді разом з Мусієм не став на оборону рідної замі?"

Ісенъ,

ЕТЕРО-ОЛІЙНІ КУЛЬТУРИ НА УКРАЇНІ.

М'ЯТА.

З усіх етеро-олійних культур на Україні найбільше значення має м'ята. Батьківщиною перечної /холодної/ м'яти вважається південна Англія. Там м'яту з'явилася в кінці XIX століття і звідти розповсюджувалася по всіх європейських країнах. Перечну м'яту на Україні почали культивувати 52 роки тому. М'ята - багаторічна рослина і розповсюджується за допомогою корневищ та росади. Перше місце на Україні щодо площи, зайнятої перечною м'ятою займає Чернігівщина, потім Полтавщина і нарешті Київщина. М'яту холодну культивують переважно заради етерової олії. Олію холодної і м'яти використовують у парфумерному, кондиторському, спиртово-горілочному та інших виробництвах, а також в медицині.

Сільсько-господарською практикою доведено, що в районах вирощування м'яти одержують 10 центнерів і більше сухого листя м'яти з 1 гектара.

Основою для одержання високого врожаю листу м'яти є виконання комплексу агрономічних заходів: 1. вибір відповідного місця та ґрунту; 2. внесення уगноєння; 3. високо-якісна та своєчасна підготовка ґрунту; 4. своєчасна та якісна посадка добірним посадковим матеріалом; 5. стараний та своєчасний обробіток ґрунту під час росту м'яти та якісний і своєчасний збір врожаю.

Отже, для вирощування м'яти необхідно застосувати цілий ряд агротехнічних заходів.

М'яту не можна вирощувати на високих місцях, горбах, скрутіх схилах і на дуже високих відкритих місцях. М'ята добре росте на низинних ґрунтах, але не на заливних і не на заболочених.

М'ята потрібує водопроникливого ґрунту з достатнім запасом поживних речовин, а тому не можна відводити солонуватих, важких глинистих ґрунтів, що легко запливають, з болотнилих, а також пісків.

Добре родить м'яту на супітаному черноземі та на осушеніх культурних торфоземах.

Найкращими попередниками м'яти є багаторічні бобові трави, озимина по багаторічних травах, озимина по угноєному пару та угноєний пар. Добрим попередником під м'ятою в полях сівовими є просачні культури: картопля, тююн, буряки тощо, також добрий попередником є коноплі.

Не можна вирощувати м'яту після ярих зернових і піс-

я олійних /семінок/. Практикою встановлено, що на солон-
іюватих черноземах у м'яти виникається вихід олії, а також
зменшується урожай м'яти на більш легких ґрунтах /піщаних/
Для одержання високих урожаїв м'яти необхідно, щоб ґрунт
був досить поживний, мав достатню кількість необхідних
поживних елементів - азоту, фосфору та калію.

Азотні добрива краще діють на ґрунтах, що до цього
угноювалися фосфорними та калійними добривами. На обуш-
них культурних торфовищах у ґрунт вносять переважно фо-
сове та калійне угноєння.

Поле під м'яту треба угноювати основним угноєнням з
осени, під зяблеву оранку, вкладаючи 30-40 тон гною на
ектар, залежно від властивостей та ступеня виснаженості
ґрунта. Краще вносити гній в напівперепрілому стані. До
цього додамо, що гній дуже добре діє на урожай м'яти при
внесенні його разом з мінеральними добривами під зяблеву
оранку. Отже, як правило, мінеральні добрива під м'яту вно-
сять в осені, за винятком легкорозчинних - азотних, які
слід вносити на весні, під час весняної підготовки ґрунту.

На ґрунтах низинних, де застоюється вода, органічні
та мінеральні добрива вносять на весні, під час раннього пе-
реорювання ґрунту.

З усіх мінеральних добрив м'ята найкраще реагує на
азотові.

Вносити мінеральні добрива під м'яту треба з розрахунком
таких середніх норм в переводі на поживні елементи:

на вілудкових чорноземах	азоту 90 кг
" " "	фосфору 40 кг
" " "	калію 60 кг
на підвільних темно-сірих і сірих ґрунтах	азоту 90-120 кг
" " "	фосфору 50 кг
" " "	калію 60-90 кг

Як правило під м'яту ґрунт треба прорубати з осені.
Якщо під м'яту відділений ґрунт після зернового попередника,
їого обов'язково треба злушити після збору посередника на
6-8 см. Глиб. і заволочити, а через 3-4 тижні провести
глибоку зяблеву оранку в одночасним внесенням основного
удобрення ґрунту, гною та мінеральних добрив.

Орати ґрунт треба глибоко, на чорноземах і торфови-
щах 20-25 см, а на інших ґрунтах не менше 18-20 см, запо-
бігаючи візвертання підгорного шару. Низинні ґрунти, що піз-
но звільнюються від води та дуже отужаліють, переорують-
ся рано весною з одночасним внесенням під оранку органі-
чних і мінеральних добрив. На підвищених місцях веснянє пе-
реорювання та зернена оранка ґрунту не поспускаються /за-
бороняється/. Зораний з осені ґрунт, рано весною, як тіль-
ки протріхнути гребені ріллі необхідно замочити, прова-
дячи що робту вісперек гребенів або нахрест по діагоналі.
Нотім ґрунт культивується пружинним культиватором вздовж і
вісперек на глибину не менше 10 см і негайні засторонується
залізничні бордюри. В день садіння ґрунт треба закріпкувати
легким катком та помітти за допомогою маркера бурзенки
для садіння м'яти.

Маркерування краще проводити маркером з рулем коруваннім, що здібний дати прогроташні бровові діжки на 6-8 см вагільники. При тому парний рядок треба пройти маркером по протилежній лінії, що намічається за допомогою тичок /вішок/. Продовлjenня маркерування ґрунту не слід пабагати і не передувати садільніць м'яти, щоб забезпечити успішну курносицьку м'яту у фологічні ґрунти.

Ширина міжрядь становить 50 см, на підвищених місцях - 45 см, а на дуже різючих підвищених ґрунтах. Ширина міжрядь зменшується до 55-60 см.

Садільний матеріал у вигляді корисниць заготовлюють ще в весні в спеціальніх відведеннях для цього ціліщ і заливають або в зарігають у ґрунті на розсадників до весни. Вакогратовані к розсадникам можна почати садіння м'яти в той час, коли на весні к рисиніца з розсадників треба їх використати. Розкривати кагати з к розсадниками треба поступово, в міру потреби; корисница треба ставити перебіграти, відкидаючи всі непридатні /чи садіння почірилі, бурі, вкориті плінами, тощо/; видночко сортувати. Перебрані в відсортовані корисниці по садіння треба відхищати від вилку сечиці, вітру та холоду, щоб вони не замерзли або не поморозли під час нічних приморозків. Для цього перебрані корисниці вкрити землею, а також по лішати без захисту витягнені з землі, але ще недобрані. Рано весною, видночко в початковій фазі розвитку корисниці в розсадників відбиті картоплекорпачами або підтрати плуном то витягнуті пружинами культурами та бронеми або ж, при новозеландській кількості, викрутити відками.

Викопані з землі корисниці очистити від всіх ножів та непридатних /чи садіння частин і прорізути за тониною - на більш та менш товсті/.

Тоніші корисниці мають більше підсніжників рочів і паростки мають пружніші, тж. їх цінніші за тонкі.

Весною корисниця заготовлюється в розсадників за 3-4 дні до початку садіння. Чим свіжіший садільний матеріал, тим краще він проростає. Проростання по садінням корисницями відбувається ті корисниці, що підкущі відрости, сжаті, пружні, зіліг'я кольору і мають 10% схильності.

Крім посадки корисницями, м'яту садять також і в садію, але посадка розсади виконується весною ж, але тільки пізніше, після к розсадами. Ця посадка називається брекат.

Паралі від к розсади - розсаду, коли вона проростає на 4-6 см відшукі беруть обрізки, щоб не пошкодити корінців, і використують інакшою в розсадників.

Накопану розсаду відкладуть у новозеландські /пр. 200-300 шт./ пучки, однак їхні кількості рослини кожен, та прорути корінці використують в розсаднику гравію і отримати в холодну у фологічні канючки, а зверху чимось прокінчують, що з розсади не відлягає.

Найкраще розсада приживася, коли вона свіжа, а тому є не слід таніше, як за день, заготовити її. Наконець розсаду приставляти на місця посадки обов'язково в кошиках або скринях, причому бажано, щоб на дні тарі був шар землі, змочений до стану грязі. Зверху розсада повинна бути притінена матками або що.

Найкращим основним способом розмноження м"ята є посадка корневищами суцільною ниткою, вкладаючи корневища м"яти на дно вологій борозенки на глибину 6-8 см і зітчує з загортуючі борозенки вологою землею за півмогою валка грабель і злегка ущипуючи ґрунт. Затептану під час садіння поверхню ґрунту треба розпушити м'ягкими борінками-райборінками того ж дня, слідкуючи, щоб зубці борін не витягали корневищ м"яти.

Садіння м"яти розсадою допускається: на ґрунтах, що пізніше весною просихають; при швидкому розмноженні сортів м"яти, при недостачі посадкового матеріалу-корневищ, при пісажуванні зріджених сходів плантації м"яти та при закладці розсадника-маточника.

Перед посадкою м"яти розсадою обробляють ґрунт культиватором, друге, боронують образу їх, слідом за культиватором, прикотковують та маркують на віддалі 45-50 см борозенка гід борозенки. Розсаду м"яти слід висажувати в рядку на віддалі 15-20 см. Таким чином на 1 гектар висажується не менше 100 тисяч шт., а на підвищених місцях не менше 130 тисяч штук рослин м"яти.

Висажуючи розсаду у вологий ґрунт, треба щільно притискувати землю до корінців і стежити, щоб вони не відпали від горщи, а зверху, навколо рослинки, притінювати сухою землею. Затептану під час садіння поверхню ґрунту в той самий день треба розпушити міжряддя планетом.

Через три-чотири дні висажену плантацію порозірлють і на місцях, де рослини загинули, пісажують нові.

Основним способом догляду за плантацією м"яти є розпушування ґрунту, що проводиться не менше 4-5 разів за початковий період, та знищення бур'янів.

Розпушують ґрунт через кожні 1,5-2 дні, поки рядки м"яти не закриє її вегетативна зелена маса. Коли почнуть в'язатися бур'яни, проводять знищенні їх кінним планетом в міжряддях та поправкою ручними салками в рядках, знищуючи довністю всі бур'яни, включаючи кучерлату м"яту і драгоміс.

Після випадання первічних кущів плантацію треба на ґрунті дні заготовити планетом або салками, щоб знищити шкіринку, яка перешкоджає доступу повітря в ґрунт. Розпушування проводиться на глибину 8-10 см.

Як відомо хліборобові, якість стерової солі залежить від чистоти м"яти та терміну збирання. Отже, найкращим терміном для збирання вважаю м"яти час, коли її травостій на 50% квіткує.

Зібрана м"ята в цей час дає найвищий врожай стерової солі.

Збирають м'яту руками, кесарками та чотками. Косити м'яту слід тільки, коли спаде роса; в протилежному разі м'ята підпарюється, чорніє, і наслідок чого втрачається ефективність.

Не можна допускати перестоявання м'яти, бо це приводить до осипання листу та зменшення ефективності олії. Свіжескошану або просушений лист пропалим для м'яти скочують в купки та зважать ваздалегідь підготовлений білл приміщення сушки тік, де висушують м'яту до такої стисності, щоб листя легко буде обмолочити, а стебла, щоб не було дуже пересушеним і не постраждалося на цурки, які потім тільки відокремлювати від листу. В процесі висушування м'яту треба складати в приміщення клуні, стодолі. Висушену м'яту м'ялотять ціпами. Обмолочений лист перетрушувають відлами чи граблями до позного відокремлення листу від стебла. Коли ж лист повністю не обмолочується, м'яту треба трохи підсушити, а потім другое злегка ціпом обмолотити. Всю роботу по обмолоту м'яти треба виконувати старанно, щоб лист не був пухкий, погано оброблений і чистий від органічних речовин землі та різного бруду.

Добре зібраний урожай м'яти - це тільки прибуток селянинові. В минулому за кожний центнер лікісного листя м'яти при вдачі на м'ятний завод, господар отримував по 260 карб. Отже, рахуючи урожай листу м'яти з 1 гектара - 10 центнерів, господар-процент м'яти отримував 2600 карб.

Досягнувши за плантацією після збору урожая, пересушування перехідної плантації, закладка розсадника-маточника, збереження корневищ м'яти в цьому числі журналу за браком місця не подаємо.

I.H.

ЗНАЧЕННЯ МАЛІХ ГІДРОСПОРУД В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Багато наших людей звернуло увагу на те, що маємо в кожному німецькому, австрійському чи чеському селах вустрічаємо установки, що працюють використовуючи енергію води. Тим більше цікаво, що часто вони стоять на таких маленьких протоках і рівчаках, що в декого викликають здивування. Спостерігаючи більше, як просто вліштовані водяні млини і тартаки, у кожного виникає думка, а з нею жалю... "Чому б і у нас на Україні їх не побудувати? Адже ж і ми маємо річки і навіть багато більші." Дійсно по грубому обчисленню Україна має понад дів'ять міл. км² водної енергії, що дорівнює двадцять міл. кінських сил. Але справа не тільки в цьому.

Для поширення гідросилових установок Німеччина, Австрія і Чехія мають сприятливіші умови. Вони мають більша опадів і менше випаровування, в той час як на Україні, в південних районах часто випаровування перевищує опади. Витікаючи з гірських місцевостей або з великих лісових балок потоки мають видаток води цілий рік, а у нас на Україні малі потоки і балки часто літом пересихають.

Гірські ріки і потоки мають крутіший схил і тому більшу швидкість, а більш водонепроникливе підґрунття забезпечує більший поверхневий стік. Та все ж, коли в цих європейських країнах вважають доцільним розбудову мережі водяних споруд лише для використання енергії, то ми на Україні маємо до утворення їх більший стимул і потреби, незалежно від характеру підприємства розбудова їх в сільських господарствах має велике значення для підвищення рентабельності сільських господарств.

Обводнення ж нашої землі, південних і східних районів України, через часті засухи й суховії є одним з найголовніших завдань до підвищення нашого добробуту й с/г култури.

Утворення силових чи інших господарчих водних споруд веде за собою регулювання з бігу води і використання її для зрошення, водопоїв, чи для розведення водоплаваючої птиці і риби. Все це веде до утворення ставків і водосховищ. Хоч вони кожний зокрема й малі і коли їх в місцевості багато, то вони виконують функції для затримання марнотратного збігу води до моря, підвищують рівень ґрунтових вод. Випаровуючись в літній спеку, увіволожнюють сухе повітря й сприяють хмарності й утворенню місцевих /т.зв. "єрмічних/ дощів, при ціють випалюванню хлібів і суховія. Уважні селяни помічали, як благодійно впливають ставки на рослинність навколо себе, особливо під час заморозків і суховіїв. А тому розбудову таких дрібних споруд з ставками, потрібно вважати як одну із складових частин системи майбутніх великих мікропрограм для збереження і підвищення урожаїв на Україні. Були колись у нас ставки, водяні млини і сукновальні. Недаром і в нашіх піснях співається: "І ставок і млинок і вишевенський садок".... Все це тоді мало глибокий сміс, бо підказано було життєвим досвідом глибокою народною мудростю. Але всі ці надбання наших батьків зруйнували наїздники. Маємо по всій Україні, а особливо на півдні, де вони найбільш потрібні, з тисячі ставків нічого не залишилося. В час земельної реформи 1924

загодь того, щоб їх виділити і відбудувати - багато іх згоріли. Правда побудували Дніпрогес на п'ятьсот п'ятдесяти тисяч КВ і дещо промислових водосховищ у Донбасі. Але це ніколи не перекриє комплексного значення всього вишнього господарства і тим більше для селян.

При відновленні нашої державності, селянином - індивідуально чи кооперативно все треба буде потинати з початку. Але перед селянином хліборобом стоятиме перш за все **таке** завдання - обробити своє поле, все ж він не ковинен забувати про використання води в зазначенних формах. Тому завданням кожного із нас, особливо наших агрономів та інженерів - є вивчення найліпших ін найдешевших зразків таких споруд у Німеччині. І все те, що може бути доцільним і у нас, щоб потім використати великі водні багатства на Україні, в своїх і загальних інтересах.

Пр. Н.

---00---

ВИМОГИ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР ДО КЛІМАТУ ТА ГРУНТУ

Зернові культури; пшениця, жито, ячмінь і другі, мають дуже багато сортів і через це вони дуже добре розвиваються та приносять селянину урожай в різноманітніх умовах клімату та ґрунту. Вони є і в теплих країнах, і в помірних, і в холодних. Коли порівняти зернові хліби між собою, як вони ставляться до клімату та ґрунту, то між ними можна виявити значну різницю.

Озима пшениця поширенна там, де зими не дуже суворі. В нас на Україні її сіють по всіх областях та повітах. Озима пшениця, в корінній з яром через більш раннє досягнення менше терпить від запалу. Вона наймогливіша до ґрунту, тому найкраще родить на родючих, структурних, чистих від бурянів чорноземах.

На всіх ґрунтах удобрення значно збільшує врожай озимої пшениці. Жито краще витримує зими, ніж пшениця, тому його сіють значно далі на північ. Крім того жито менше терпить від посухи та запалу. Жито менш зумогливе до ґрунту; воно добре родить і на пісковатих, і на осушеніх болотяних, і на підзолистих ґрунтах. Кріння жита далеко заходить в глиб, наскільки коли глибше чим два метри; що дає змогу використовувати рослиною воду та поживні речовини з нижніх слоїв ґрунту.

В лісостепу кліматичні та ґрутові умови цілком сприяють зростанню як пшениці так і жита. Але пшениця як більш цінна культура, тому вона поступово витісняє жито.

Яра пшениця є дуже поширена культура. У нас на Україні її сіють майже скрізь. Сходи її легко витримують морози до шести ступнів. Від сходів до досягнення ярій пшениці в середньому потрібно п'ісідесять п'ять - сто п'ятдесят днів, а для твердих пшениць трохи більше - днів сто десять. Яра пшениця дуже зумоглива культура. Вона потребує найкращих ґрунтів, а також потребує удобрення. Особливо зумоглива тверда пшениця. Яра пшениця боїться посухи та запалу. Дощі для неї потрібні найбільше в травні та червні місяцях, тобто під час кущення та утворення.

Ячмінь заходить на північ, найдальше від усіх злаків. Для його розвитку потрібно всього 80 - 100 днів, тому на півночі за коротке літо він цілком достигає. Ячмінь б'є досить посухостійка рослина. Не дуже бойтесь він і запалу, бо швидко достигає. Що ж до ґрунту, то ячмінь дуже вимогливий, на піщаних ґрунтах він не вдається. Удобрення найбільше потребує на початку розвитку бо в цей час ячмінь наібільше потребує поживних речовин.

Овес у нас на Україні лутше себе почував в північних районах. Проти високих температур /спеки/ овес не стійкий, тому на півдні України він поступається місцем ячменеві. Вологу овес любить більше, ніж пшениця та ячмінь, родить і на найбідніших ґрунтах. Серед зернових хлібів це найменш вимоглива культура. У зоні лісостепу овес як і ячмінь, бодре родить.

Агроном Панько Рудий.

СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКА ОСВІТА.

Делегатура Українського Технічно-Господарського Інституту /УТГІ/ лідкригає в таборі Соммо-Казерне курси тваринництва та молочарства, що триватимуть 3 місяці.

На курси приймаються курсанти і курсантки віком від 16 років.

Навчання ідеться ввечорі.

Теоретичне навчання і вправи будуть проводити висококваліфіковані сили. Практичні вправи курсанти будуть відбувати в центральній молочарні у м. Аугсбурзі та на вразкових тваринницько-молочарських фармах в його окрузах. По закінченні курсів будуть видані курсантам посвідки.

Перші лекції будуть прочитані у вівторок 29 січня 1946 р. о 7-ій год. в приміщені школи, ІУ бл., 71 кімната.

Залис нових курсантів продовжується в приміщені курсів перед викладом лекцій.

Делегатура УТГІ.

КУТОК ГУМОРУ

ПОСТУПОВІСТЬ

Один старий молодець найняв собі газдиню, що в першому році говорила: "Ваші кури несуться добре". В другому році вона говорила: "Наші кури несуться добре". А в третьому році вона вже говорила: "Мої кури несуться добро".

ПИСЬМЕННИК

- Я живу з пера.
- Так? Що ж ви пишете?
- Листи до батька по грощі.

ОБЕРЕЖНИЙ

Друзі, коли моя жінка починає співати, то я зараз же виходжу з кімнати.
- Чому?
- Щоб люди не подумали що я її б'ю.

ОЩАДНА

- Ти думаєш, що багато уощадиш, коли будеш сама варити?
- Певно! Від коли я сама варю, то мій чоловік єсть на половину менше.

ЩО ЦІКАВІШЕ

Коли мак-донський король Філіп став загрожувати самостійності Греції, тоді відомий бесідник Демостен своїми огністими словами намагався навернути греків до оборони перед наїздником. Але гречка-сусільність вже тоді так зайдужила до загальних справ, що її більше цікавили театр іншої оборони рідного краю. Нозвіхаючи слухали промови Демостена, а потім байдуже йшли до дому, або до театру.

Одного разу Демостен зачав промову цікавою байкою.
- Був раз один купець, що вібрався в далеку дорогу й для по дорожі найняв собі осла. Але в дорозі сонце так припікало, що купець не ішов на ослі, а йшов дорогою, криючись у його тіні. Почувши що Демостен починає говорити щось для них забавне, слухачі стали блище підходити до промовця. А він говорив далі.

- Купець вернувся додому, повернув осла його власників, але вагітнити не хотів. "Я не сидів на ослі і тому не мушу платити!"

- Сказав він власникові.

І в тім місці Демостен нагло урвав своє оповідання.

- Ціково, цікою - кричав народ. - Що далі сталося з ослом?

- О, нужлінчики! То вас історія осла більше цікавить, лк для рідного краю?

Заговорив у гніві Демостен.

З М И С Т .
—"—"—"—"—"—"—"—"—

I. До читачів	ст. I
2. Великі дати	" 2
3. М'ята - В.Бих.	" 4
4. Невідкладні завдання -	" 5
5. З минулого.....	" 6
6. Ворозовий хрест /спогад/.....	" 7
7. М'ята	" 9
8. Значення малих гідро-сполуч в б/г-ві.....	" 15
9. Вимоги зернових культур до клімату і грунту -	" 16
10. Про с/г освіту	" 17
ІІ. Куток гумору	" 18

Всі права захистовані.

Виходить на правах рукоєті.